

Onderwerp Jaarverslagen 2019 deelnemingen gemeente Haarlem	
Nummer	2020/741230
Portefeuillehouder	Snoek, M.
Programma/beleidsveld	7.2 Algemene dekkingsmiddelen
Afdeling	CC
Auteur	Jongkees, P.H.G.
Telefoonnummer	023-5113050
Email	pjongkees@haarlem.nl
Kernboodschap	<p>De gemeente Haarlem neemt deel in een aantal vennootschappen. Met de jaarverslagen 2019 leggen de deelnemingen verantwoording af over de behaalde resultaten. Over Werkpas is de raad eerder met een aparte informatienota geïnformeerd (2020/633898). De jaarstukken van SRO en Spaarnelanden worden nu ter informatie aan de Raad aangeboden. De focus is daarbij gericht op de behaalde financiële resultaten en het effect daarvan op de solvabiliteit en dividend van beide deelnemingen. Er zijn voor deze deelnemingen per ultimo 2019 geen probleempunten voor wat betreft rentabiliteit en solvabiliteit. In lijn met de aanbevelingen van de rekenkamercommissie wordt tevens kort ingegaan op de strategische aandeelhoudersbesluiten van het afgelopen jaar en de wijze waarop SRO en Spaarnelanden zich het afgelopen jaar hebben ontwikkeld.</p>
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Bestuur om de commissie te informeren over de financiële positie van de gemeentelijke deelnemingen.
Relevante eerdere besluiten	Raadsstuk dividendbeleid voor deelnemingen (2013/109710) zoals besproken in de raad van 6 juni 2013
Besluit College d.d. 1 september 2020	Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

1. Inleiding

De gemeente Haarlem participeert in een aantal vennootschappen. De drie belangrijkste zijn SRO, Spaarnelanden en Werkpas. SRO beheert/exploiteert voor de gemeente een groot aantal sportaccommodaties (bijvoorbeeld sporthallen, zwembaden, gymzalen). Belangrijke taak is ook het beheren van vastgoed. Spaarnelanden is onder meer actief op het gebied van afval- en grondstoffeninzameling en reiniging en onderhoud van de openbare ruimte. Werkpas voert taken uit op het gebied van re-integratie, dagbesteding en dienstverlening in het kader van begeleid werken.

Het belang van de gemeente Haarlem in SRO NV is 50%. De gemeente Amersfoort bezit de andere 50%. In Werkpas Holding BV zijn met ingang van 1 januari 2015 alle niet WSW-gebonden activiteiten vanuit de GR Paswerk ondergebracht. De Holding heeft een vijftal werkmaatschappijen die actief zijn op het snijvlak van WMO, Participatiewet, Jeugdwet en Onderwijs. Haarlem is voor 90% eigenaar/aandeelhouder, Zandvoort voor 10%. Dit geldt ook voor Spaarnelanden NV.

Voor twee deelnemingen geldt dat het procentuele belang van Haarlem minder is dan 1%: Bank Nederlandse Gemeenten (0,41%), en Liander NV (nihil). Dit betekent dat de gemeente daarin zeer beperkte invloed heeft.

De jaarrekeningen van Spaarnelanden, SRO en Werkpas zijn recentelijk in de aandeelhoudersvergaderingen van deze ondernemingen vastgesteld. Met de jaarverslagen 2019 leggen de deelnemingen verantwoording af over de behaalde resultaten.

Met een aparte informatienota (bbv 2020/633898) is de gemeenteraad al geïnformeerd over de jaarrekening 2019 en het tussentijds resultaat 2020 van Werkpas Holding BV. In deze aparte informatienota is aangegeven dat de jaarrekening 2019 van de Werkpas Holding BV sluit met een negatief resultaat van € 436.000 (begroot was +/- € 112.000). Het eigen vermogen van de groep is door het negatieve resultaat afgenomen van € 519.000 begin 2019 naar € 83.000 begin 2020. De aandeelhoudende gemeenten Haarlem en Zandvoort hebben daarop afgelopen voorjaar besloten om het eigen vermogen aan te vullen met € 330.000 (Haarlem € 300.000 en Zandvoort € 30.000). Voor verdere informatie wordt verwezen naar de informatienota over Werkpas.

In de nu voorliggende informatienota is de focus gericht op de behaalde financiële resultaten en het effect daarvan op dividend en solvabiliteit bij SRO en Spaarnelanden. In lijn met de aanbevelingen van de rekenkamercommissie wordt tevens kort ingegaan op de strategische aandeelhoudersbesluiten van het afgelopen jaar en de wijze waarop SRO en Spaarnelanden zich het afgelopen jaar hebben ontwikkeld. In deze raadsinformatienota worden de hoofdlijnen benoemd. Voor meer informatie wordt verwezen naar de achterliggende jaarstukken.

2. Kernboodschap

De jaarverslagen 2019 van SRO en Spaarnelanden geven vanuit optiek van winstgevendheid en soliditeit geen reden tot opmerkingen. De solvabiliteit van SRO en Spaarnelanden voldoen aan het in Haarlem gehanteerde minimum van 25%. Dit normpercentage is vastgelegd in het raadsstuk dividendbeleid voor deelnemingen (zie kopje "relevante eerdere besluiten"). SRO heeft in 2019 veel energie besteed aan het herijken van de strategische visie. Spaarnelanden heeft o.a. onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van scheiding van overheidsdiensten en commerciële dienstverlening

en heeft verbeteringen in de bedrijfsvoering ingezet om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Beide organisaties zijn actief op het vlak van duurzaamheid (verder uitgewerkt onder punt 3. van deze informatienota).

3. Consequenties

Resultaat, dividend en solvabiliteit SRO geen reden tot zorg

SRO laat in 2019 als concern een positief resultaat na belasting van € 563.000 zien. Het resultaat is nagenoeg gelijk aan dat in 2018 en 2017 en ruim € 100.000 hoger dan begroot. De praktijk van de afgelopen jaren is dat SRO een voorspelbaar positief resultaat boekt dat doorgaans hoger is dan geraamd. De werkelijke omzet van NV SRO is in 2019 bijna € 7 miljoen hoger dan in 2018. Belangrijkste verklaring is de kostprijsdekkende huur. Dit werkt niet alleen door in de kosten van SRO (hogere huur die door de gemeenten in rekening wordt gebracht aan SRO) maar ook aan de batenkant (hogere exploitatiebijdragen die de gemeenten ter compensatie verstrekken).

Beide aandeelhoudende gemeenten Haarlem en Amersfoort houden in hun begroting rekening met een dividendopbrengst van € 200.000, in totaal derhalve € 400.000. In de laatste aandeelhoudersvergadering is besloten om gezien de huidige lastige voorspellingen in verband met corona de besluitvorming over de bestemming van het resultaat 2019 uit te stellen tot december a.s.. Bij onze Voortgangsrapportage 2020 is de raming in de gemeentebegroting 2020 voorzichtigheidshalve aangepast voor lagere dividenduitkeringen (dus niet alleen SRO).

De solvabiliteitsratio (berekend als eigen vermogen/balanstotaal) is gedaald van afgerond 38% in 2018 naar 35% in 2019. De solvabiliteit van SRO is niettemin zodanig dat de dividenduitkering de komende jaren ook bij een eventueel tegenvallend bedrijfsresultaat mogelijk lijkt.

Mede op ons verzoek heeft SRO een systeem van risicomangement geïmplementeerd. Om alle geïdentificeerde risico's met een zekerheidspercentage van 90% af te dekken zou een weerstandsvermogen van ruim € 10 miljoen benodigd zijn terwijl er ruim € 8,5 miljoen beschikbaar is. SRO schat op basis van deze methodiek van risicosimulatie het weerstandsvermogen als matig in. SRO hanteert een voorzichtige meetmethodiek: de kans dat alle risico's zich tegelijk voordoen zal in de praktijk immers beperkt zijn.

De werkmaatschappij waarin de activiteiten voor Haarlem plaatsvinden is SRO Kennemerland BV. De opbrengsten en de kosten in deze BV zijn gestegen met circa € 4 miljoen t.o.v. 2018. De kosten stegen per saldo iets harder waardoor het resultaat iets verslechterde van € 206.000 naar € 108.000. De joint venture gemeenten (Bunschoten, Leusden en Nijkerk) boekten opgeteld een resultaat na belasting van € 150.000.

In 2019 is er bij SRO veel aandacht besteed aan het herijken van de strategie. Er is een nieuw concept strategisch plan opgesteld. Eerder is afgesproken dat het concept strategisch plan in de commissie Bestuur aan de orde wordt gesteld voordat aandeelhouder Haarlem hiermee instemt. Hiermee wordt recht gedaan aan de kaderstellende rol van de gemeenteraad. In de binnenkort te verschijnen aparte nota wordt verder ingegaan op ontwikkelingen in strategie en organisatie bij SRO. Om dubbeling te vermijden, wordt daarnaar verwezen. In 2019 is ook een joint venture aangegaan met de gemeente de Bilt. Daarbij ontstonden voor de aandeelhouders vervolgvragen over de juridische inbedding en aansturing van de joint ventures in het concern SRO. De discussie en uitwerking daarvan loopt door

naar 2020. Bij bespreking van het concept strategisch plan wordt daar nader op ingegaan. Voor wat betreft de prestaties van SRO: voor de zomer is de commissie Samenleving geïnformeerd over de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek SRO Kennemerland 2019.

SRO streeft naar duurzaamheid in de bedrijfsvoering door maatregelen te treffen die de CO2 uitstoot minimaliseren. Waar mogelijk nemen medewerkers de fiets of carpoolen ze en er worden zonnepanelen gelegd op de daken van de eigen panden. Bij alle investeringen weegt het milieuaspect mee in de voorstellen die aan de opdrachtgevers worden gedaan (ledverlichting, zonnepanelen enz).

SRO voldoet aan de WNT norm die door Haarlem aan deze verbonden partij is opgelegd.

Resultaat, dividend en solvabiliteit Spaarnelands voldoen ook aan de norm

Spaarnelands heeft in 2019 een positief resultaat na belastingen gerealiseerd van € 449.000. Dat is afgerond € 0,3 miljoen meer dan in 2018. De netto omzet is gestegen van € 45,6 miljoen naar € 50,5 miljoen. Deze stijging is grotendeels het gevolg van toegenomen activiteiten van publieke taken voor de gemeente Haarlem (buiten de DDO). Dit betreft o.a. het project SPA (Strategisch Plan Afvalscheiding), groot onderhoud, Green Collecting, Vergroenen Waarderpolder en werkzaamheden voor parkeerservices.

De winst ad € 449.000 is toegevoegd aan de reserves. Er is € 300.000 dividend uitgekeerd ten laste van de reserves. Per saldo stijgen de overige reserves derhalve met € 149.000. Het dividend wordt naar verhouding van de aandeelhouders verdeeld: € 30.000 voor Zandvoort en € 270.000 voor Haarlem.

Het resultaat is positief en hoger dan in 2018 maar als percentage de omzet is het rendement beperkt. Een "normaal" rendement van 2 a 3 % van de omzet van € 50 mln. zou immers een plus betekenen van € 1 a 1,5 mln. Hierbij moet wel worden bedacht dat Spaarnelands een overheidsbedrijf is. Het realiseren van winst is geen doel op zich, maar een middel om reserves te kunnen vormen met het oog op de solvabiliteit van de onderneming en het vermogen om zelfstandig tegenvallers te kunnen opvangen. De bedrijfslasten zijn gestegen van ruim € 45,1 miljoen naar € 49,7 miljoen met name door de gestegen omzet en gestegen verwerkingskosten.

Het eigen vermogen voor dividenduitkering bedraagt ultimo 2019 bijna € 11,8 miljoen. De solvabiliteit (voor resultaatbestemming) eind 2019 is 25,6% en is daarmee voor het eerst in vijf jaar onder de 30% gezakt. De afgelopen jaren heeft Spaarnelands veel geïnvesteerd in projecten in de openbare ruimte bij haar opdrachtgevers. Deze projecten werden gefinancierd met vreemd vermogen, waardoor een dalende trend in de solvabiliteit is ontstaan. De ondergrens van 25% is nagenoeg bereikt. In de komende jaren is een gemiddeld jaarlijks rendement van 2-3% van de omzet nodig om de solvabiliteit van de onderneming goed in stand te houden. Door aandacht te besteden aan de lange termijnstrategie en een marketingmix voor de activiteiten op de commerciële markt, richt Spaarnelands zich op een grotere portefeuille met meer omzet.

In 2019 heeft Spaarnelands meer aandacht gegeven aan risicobewustzijn. De directie volgt actief de risico's en risico-ontwikkeling en maakt deze bespreekbaar. Voor de beheersing van risico's wordt

gebruik gemaakt van controlesystemen en processen gericht op het realiseren van bedrijfsdoelstellingen. In paragraaf 2.3 van de jaarrekening benoemt Spaarnelanden een aantal risico's dat de continuïteit bedreigt en geeft aan welke maatregelen getroffen zijn/worden. Strategisch risico is het verlies van de gemeente Haarlem of Zandvoort als contractpartner. Daarom staat aandacht voor de opdrachtgevers bovenaan bij Spaarnelanden. Spaarnelanden behaalde trede 5 van de CO2 prestatieladder, een belangrijke graadmeter voor de aantoonbaarheid van de mate waarin het bedrijf duurzaam is. De trede 5 van de CO2 prestatieladder is in 2019 geprolongeed. Trede 5 is de hoogst haalbare trede.

In 2019 heeft Spaarnelanden in het kader van marktconformiteit met de gemeente Haarlem afgesproken dat de aanneemsom van de DDO wordt verruimd met € 0,6 miljoen (m.i.v. 2020) en dat Spaarnelanden een mix van maatregelen neemt die impliciet een bezuiniging opleveren van € 0,7 miljoen. Er zijn besparingen in de overhead afgesproken, wat ten goede komt aan het uitvoeringsbudget.

Er zijn met de gemeente Haarlem afspraken gemaakt over een implementatieplan 'Lean en integraal contractmanagement'. Onderdeel daarvan is het herzien van het auditproces. Door minder administratie en vertrouwen ontstaat de ruimte om te focussen op de operational excellence, systeemgerichte contractbeheersing en de verdere verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening. In dat kader werkt Spaarnelanden naast 'ISO' aan het VCA** certificaat.

In het verslagjaar is het contract voor Groen & Spelen verlengd waarbij onder andere aandacht is besteed aan ecologie en duurzaamheid maar ook een optimale rapportage en meting van resultaten. Ook in de bedrijfsvoering van Spaarnelanden heeft in 2019 de CO2-voetafdruk aandacht gehad. Spaarnelanden wil ook in de stad aanjager zijn voor duurzaamheid in alle aspecten. Denk daarbij aan circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzame mobiliteit. Duurzaamheid en het bijdragen aan gedragsverandering bij partijen in de stad krijgt dan ook nadrukkelijk aandacht in het jaarverslag van Spaarnelanden. Izoof is in 2019 als pilot uitgewerkt. Dit heeft tot discussie geleid tussen opdrachtgever en aandeelhouder. In 2020 volgt een voorstel. De gemeente heeft eerder een deel van haar subsidiebudget overgedragen aan Spaarnelanden. Gemeld wordt dat inwoners Spaarnelanden goed weten te vinden. In 2019 heeft Spaarnelanden diverse kleine groeninitiatieven ondersteund. Door de hoeveelheid aanvragen bleek het budget halverwege 2019 al op.

In 2019 heeft Spaarnelanden een verkennend onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om de scheiding tussen overheidsdiensten en commerciële diensten meer tot uiting te laten komen in de vorm van een nieuwe juridische structuur voor ons bedrijf. De verkenning leidde tot een blauwdruk voor eventuele implementatie. In 2020 wordt dit verder uitgewerkt.

Spaarnelanden voldoet aan de WNT norm die door Haarlem aan deze verbonden partij is opgelegd.

Dividend overige deelnemingen

BNG Bank behaalde over het jaar 2019 een nettowinst van € 163 miljoen. In verband met de coronacrisis is het besluit over dividendbetaling uitgesteld tot 1 oktober 2020 waarbij is aangegeven

dat het de uitdrukkelijke intentie is om het dividend na 1 oktober 2020 uit te keren. Van Liander is € 89.000 dividend ontvangen ten opzichte van begroot € 100.000.

Tenslotte

De coronacrisis heeft vanzelfsprekend invloed op beide ondernemingen. Spaarnelands geeft aan dat een deel van de omzet van Spaarnelands zal leiden onder deze crisis (o.a. evenementen, iZoof taxi en bedrijfsafval) en de post dubieuze debiteuren kan oplopen. Niettemin is verreweg het grootste deel van de dienstverlening van Spaarnelands structureel en contractueel verbonden met langlopende overeenkomsten. Voor SRO geldt dat er geen of minder inkomsten worden gegenereerd uit een deel van de activiteiten van de vennootschap. De directie van SRO heeft een beroep gedaan op een van door de centrale overheid toegezegde steunmaatregelen en is in overleg met de gemeenten over het voortzetten van de facturering van de dienstverleningsvergoedingen en het tijdelijk uitstellen van de betaling van de huurverplichtingen. SRO bekijkt welke kostenbesparingen mogelijk zijn en of investeringen moeten worden uitgesteld. Voor verdere specifieke informatie over de steunmaatregelen voor sport en SRO wordt verwezen naar de bijlage steunmaatregelen bij de Bestuursrapportage 2020.

Beide ondernemingen geven bij de jaarrekening 2019 aan vanwege de coronacrisis geen reden te zien om aan de positieve continuïteitsveronderstelling te twijfelen. Het eigen vermogen van SRO en Spaarnelands kunnen als buffer fungeren.

4. Bijlagen

1. Jaarverslag 2019 Spaarnelands NV
2. Jaarrekening 2019 Spaarnelands NV
2. Jaarverslag 2019 SRO NV
3. Jaarverslag 2019 SRO Kennemerland BV